

Kriminaalmenetluse osalise lõpetamise määrus

Koostamise kuupäev ja koht: 11.12.2024, Tallinn
Koostaja ametinimetus ja nimi: abiprokurör Eliis Soomlais
Ametiasutuse nimi: Riigiprokuratuur
Kriminaalasja number: 22913000056
Kuriteo kvalifikatsioon: KarS § 320 lg 1; § 320 lg 1 - § 22 lg 2; § 25 lg 2
Kahtlustatava nimi (isikukood): Xxxxx Xxxxxxx (isikukood xxxxxxxxxxxx)

Riigiprokuratuuri menetluses on kriminaalasi nr 22913000056, milles kahtlustatakse Xxxxx Xxxxxxxx (Xxxxxxx) KarS § 320 lg 1 ja § 320 lg 1 - § 22 lg 2, § 25 lg 2 järgi kvalifitseeritavate kuritegude toimepanemises. Täpsemalt kahtlustatakse Xxxxx Xxxxxxxx selles, et tema esitas 26.10.2023 tunnistajana ülekuulamisel kriminaalasjas nr 22913000001 Xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx Xxxxxxxxxxxxxxx X, Tallinn tegelikkusele mittevastavaid andmeid ehk pani toime teadvalt vale ütluse andmise, samuti selles, et ta kallutas Xxxxx Xxxxx (Xxxx) 04.11.2022 tunnistajana ülekuulamisel Xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx Xxxxxxxxxxxxxxx X, Tallinn esitama tahtlikult kriminaalasjas nr 22913000001 tegelikkusele mittevastavaid andmeid.

Prokuratuur, olles tutvunud kriminaalasja materjalidega, leiab, et Xxxxx Xxxxxxxx esitatud kahtlustus on põhjendatud ning tema süü on tõendatud. Samuti leiab prokuratuur, et käesolevas kriminaalasjas esinevad alused kriminaalmenetluse lõpetamiseks KrMS § 202 alusel. KrMS § 202 lõike 1 kohaselt võib prokuratuur kahtlustatava või süüdistatava nõusolekul taotleda, et kohus kriminaalmenetluse lõpetaks, kui kriminaalmenetluse ese on teise astme kuritegu ja selles kahtlustatava või süüdistatava isiku süü ei ole suur ning ta on heastanud või asunud heastama kuriteoga tekitatud kahju ja tasunud kriminaalmenetluse kulud või võtnud endale kohustuse tasuda kulud ning kui kriminaalmenetluse jätkamiseks puudub avalik menetlushuvi. KrMS § 202 lõikest 7 tuleneb, et kui kriminaalmenetluse esemeks on teise astme kuritegu, mille eest karistusseadustiku eriosa ei näe karistusena ette vangistuse alammäära või näeb karistusena ette ainult rahalise karistuse, võib kriminaalmenetluse lõpetada ja kohustused määrata prokuratuur.

Xxxxx Xxxxxxxx etteheidetav kuritegu on teise astme kuritegu, mille eest karistusseadustiku eriosa näeb karistusena ette rahalise karistuse või kuni kolmeaastase vangistuse (KarS § 320 lg 1). Seetõttu on täidetud esimene KrMS § 202 kohaldamise eeldus – Xxxxx Xxxxxxxx etteheidetavad teod on lähtuvalt teo sanktsiooniliigist ja -määrast II astme kuritegu, millise puhul on seadusandja pidanud võimalikuks kaaluda kriminaalmenetluse lõpetamist otstarbekuse kaalutlusel.

Järgnev kohaldamise eeldus on KrMS § 202 kohaselt see, et kahtlustatava süü ei ole suur. Süü suuruse hindamisel võetakse aluseks KarS-s toodud põhimõtteid, seejuures arvestatakse isiku panust kuriteo toimepanemisel, tahtluse või ettevaatamatuse astet, tekitatud kahju liiki ja suurust, isiku vanust ja arusaamisvõimet ning seadusandja poolt sätestatud karistust, sh viitavad väiksemad sanktsioonimäärad väiksemale süüle. Kuna seadusandja on kõnesoleva kuriteo eest ette näinud rahalise karistuse ning maksimaalselt kuni kolmeaastase vangistuse, siis on tegemist seadusandja arvates kuriteoga, mille toimepannud isiku süüd võib pidada pigem väikeseks, st sanktsioonimäär viitab väiksemale süüle.

Süü suuruse kindlakstegemisel tuleb lähtuda kuriteo asjaoludest ja toimepanija isikust. Xxxxx Xxxxxxxx ei ole karistatud kriminaal- ega väärteokorras, mistõttu kuritegude toimepanemist üldiselt

ei saa pidada tema käitumismustriks. Xxxxx Xxxxxxx puhul ei ole alust arvata, et kohtulikust karistamisest loobumine võiks tingida uute samaliigiliste kuritegude toimepanemise ohu või kuritegude toimepanemise jätkamise. Kahtlustatavana ülekuulamisel ei tunnistanud Xxxxx Xxxxxxx end süüdi temale etteheidetava kuriteo sooritamises, kuid andis siiski sisulisi selgitusi tema poolt tunnistajana antud ütluste kohta ja selgitas asjakohase sündmusega seotut. Xxxxx Xxxxxxx väljendas andis ka oportuuniteedi läbirääkimistel 11.12.2024 täiendavalt omapoolseid selgitusi ning avaldas kahetsust kogu tekkinud olukorra osas. Seega esinevad tema puhul KarS § 57 lg 1 p 3 mõttes kergendavad asjaolud, mis väljenduvad puhtsüdamlikus kahetsuses ning seda arvestades saab asuda seisukohale, et täidetud on KrMS § 202 lg 1 kohaldamise järgmine eeldus, s.o isiku süü ei ole suur. Eeltoodust tulenevalt on prokuratuuri hinnangul võimalik asuda seisukohale, et täidetud on KrMS § 202 lg 1 kohaldamise eeldus, s.o Xxxxx Xxxxxxx süü ei ole talle etteheidetavates kuritegudes suur.

KrMS § 202 kohaldamise teiseks kohustuslikuks eelduseks süü suuruse järel on avaliku menetlushuvi puudumine. Kohtupraktikas on asutud seisukohale, et avaliku menetlushuvi näol on tegemist määratlemata õigusmõistega, mida sisustatakse eri- ja üldpreventiivsete kaalutluste kaudu. Avaliku menetlushuvi mõiste on mõeldud tagama seda, et karistusõiguslikud sanktsioonid säilitaksid oma *ultima ratio* iseloomu ehk tagama seda, et karistust kohaldataks üksnes siis, kui muudest vahenditest ei piisa ja just selle järele on tungiv vajadus. Seega tuleb avaliku menetlushuvi hindamisel arvesse võtta kuriteo toime pannud inimest ja tema varasemat käitumist, arvestusega, et karistust kohaldatakse üksnes juhul, kui muudest vahenditest tema mõjutamiseks ei piisa. Oluline on siinkohal aga märkida, et menetlusõiguses hinnatav avalik menetlushuvi ei ole seotud kahtlustatava staatuse ega meediatähelepanu suurusega. Siiski ei saa avaliku menetlushuvi olemasolu jaatada mistahes preventioonikaalutluste puhul, kuna ka menetlusökonoomiline printsiip omab avaliku huvi mõiste sisustamisel olulist osa. Seetõttu tuleb igal konkreetsel juhul pigem kaaluda, kas kriminaalmenetluse jätkamisest on teo toimepanija süü suurust, eri- ja üldpreventiivseid kaalutlusi arvestades võimalik loobuda. Riigikohtu praktika kohaselt (otsus nr 3-1-1-85-04 p 16) on oportuuniteedi printsiibiga antud prokuröridele kaalutusõigus, mille eesmärk hõlmab lisaks menetlusökonoomiaale ka proportsionaalsuse põhimõttest tuleneva vajaduse välistada kriminaalrepressiooni kohaldamine juhtudel, mil see oleks teo asjaolusid silmas pidades ilmselgelt mittemõeldukas.

Analüüsidest karistamise vajadust eripreventiivsetest kaalutlustest lähtudes, tuleb välja tuua, et Xxxxx Xxxxxxx puuduvad varasemad karistused, mis näitab, et kuritegude toimepanemist ei saa pidada tema tavapäraseks käitumismustriks, samuti ei ole alust arvata, et kohtulikust karistamisest loobumine võiks tingida uute samaliigiliste kuritegude toimepanemise ohu või kuritegude toimepanemise jätkamise. Oluline on, et kohtueelse menetluse kestel kuni käesoleva ajani ei ole Xxxxx Xxxxxxx teadaolevalt karistusseadustiku järgi kuriteona etteheidetavaid tegusid toime pannud. Eeltoodust tulenevalt, tuginedes isiku karistusregistrist nähtuvatele andmetele ja kooskõlas Riigikohtu praktikaga leiab prokuratuur, et Xxxxx Xxxxxxx suhtes ei nähtu kriminaalasja materjalidest, et kriminaalrepressioonide kohaldamine kohtulikul teel oleks ainus võimalik lahendus antud kahtlustatava suhtes ning, et selle järele oleks tungiv vajadus. Xxxxx Xxxxxxxx on esitatud kahtlustus KarS 18. peatüki, s.o õigusemõistmisevastaste süütegude hulka kuuluvate kuritegude sooritamises, st isik on oma tegevusega kahjustanud õigusemõistmist kui õigushüve, mistõttu otsest varalist kahju ega konkreetset kannatanut antud süütegude kontekstis ei esine, mistõttu ei määrata isikule ka kahju hüvitamise kohustust. Küll aga on isiku tegusid ning teisi asjaolusid arvestades prokuratuuri hinnangul kohane ja proportsionaalne kohustus tasuda riigituludesse 1000 eurot 6 kuu jooksul. Xxxxx Xxxxxxx on erasektoris tegutsev isik, kel on tema kinnituse kohaselt olemas aktiivne töösuhe ja regulaarne sissetulek. Kohustuse määramisel on arvesse võetud eelnimetatut ning lisaks kinnitas ta, et on võimeline kohustust täitma.

Üldpreventiivsetel kaalutlustel on põhjus jaatada avalikku menetlushuvi siis, kui ühiskonna jaoks tervikuna on isiku karistamine olulise tähtsusega. Käesolevas asjas seesuguseid asjaolusid ei esine, mis tingiks vältimatut vajadust üldpreventiivsetel kaalutlustel avalikku menetlushuvi jaatada, kuivõrd X. Xxxxxxx poolt antud valeütlused ja teise tunnustaja valeütlustele andmisele kihutamise katse ei mõjutanud kriminaalasjas 22913000001 menetlust oluliselt, sest toimepanijad tuvastati ning oli võimalik välja selgitada asetleidnud sündmustiku asjaolud. Kahtlustatava poolt antud valeütlustes

olid moonutatud faktilised asjaolud, mis on taunitav ja karistatav käitumine ning mille tulemusel kulutati põhjendamatult ka menetlusasutuse ressursse, kuid siiski olid ütlused sellised, mis tagajärjena ei toonud kaasa kriminaalvastutust valedetele isikutele. Käesoleval kuriteol puudub ka otsene füüsilisest või juriidilisest isikust kannatanu. Isiku kriminaalkorras karistamine ei teeniks seega konkreetseid eri- ega üldpreventiivseid eesmärke ning prokuratuuri hinnangul on isikut võimalik mõjutada õiguskorra kaitsmise huvides piisaval määral ka kriminaalmenetluse lõpetamise teel otstarbekuse kaalutlustel.

Peaprokuröri poolt kehtestatud juhise kohaselt jaatatakse avalikku menetlushuvi õigusemõistmisevastastes kuritegudes. Juhisega vastuolus olevatel juhtudel tuleb lõpetamisel koostada põhistatud määrus, kus muuhulgas tuleb põhistada juhise vastuolus olevat asjaolu. Seega ei kriminaalmenetluse seadustik ega peaprokuröri juhise ei näe ette, et kriminaalmenetluse lõpetamiseks peaksid esinema veel lisaks ka erandlikud asjaolud, vaid lõpetamise määrus sellistes kriminaalasjades peavad sisaldama põhjendust, miks võib KarS § 320 järgi kvalifitseeritavas õigusemõistmisevastases kuriteos lõpetada kriminaalmenetluse KrMS § 202 alusel. Lõpetades menetluse KrMS § 202 alusel, on kahtlustatava käitumises olemas kõik kuriteo tunnused, kuid tekitatud ülekohtu heastamiseks ja kahtlustatava edaspidise õiguskuuleka käitumise tagamiseks ei ole kriminaalkaristus ainus ega kõige tõhusam vahend. Xxxxx Xxxxxxxx on nõustunud täitma talle määratud tähtaja jooksul määruse punktis 2 kajastatud kohustuse.

Hinnates tõendamiseseme asjaolusid, on tuvastatav, et Xxxxx Xxxxxxxx pani toime talle kahtlustuses esitatud kuriteod, kuid tema süü ei ole suur, puudub avalik menetlushuvi ning eri- ja üldpreventiivsetest kaalutlustest lähtudes ei ole isiku kohtulik karistamine otstarbekas. Eeltoodule tuginedes on võimalik isiku suhtes lõpetada kriminaalasi otstarbekuse kaalutlusel ning kohustada teda tasuma riigituludesse 1000 eurot 6 kuu jooksul.

Juhindudes KrMS § 202 lg 1, lg 2 p 1, 2, lg 3, lg 7 ja § 206, abiprokurör määras:

1. Lõpetada kriminaalasjas nr 22913000056 menetlus.
2. KrMS § 202 lg 2 alusel kohustada Xxxxx Xxxxxxxx:
- 2.1. KrMS § 202 lg 2 p 2 alusel kohustada Xxxxx Xxxxxxxx tasuma riigituludesse 1000 eurot.
3. Määratud kohustuse täitmise tähtaeg: 6 kuud, s.o 11.06.2025.

Kui isik ei täida määratud tähtaja jooksul talle pandud kohustust, võib prokuratuur kriminaalmenetluse määrusega uuendada.

4. KrMS 4. peatükis loetletud tõkendite ja muude kriminaalmenetluse tagamise vahendite tühistamine: ei kohaldata.
5. Asitõendid või äravõetud või konfiskeerimisele kuuluvad objektid: puuduvad.
6. KrMS § 206 lõike 2¹ alusel teavitada kriminaalmenetluse lõpetamisest Eesti Kohtuekspertiisi Instituuti ja kustutada ABIS-st ja RSBR-st järgmised andmed: andmeid ei kogutud.
7. Kriminaalmenetluse kulud: menetluskulud puuduvad.
8. Vastavalt KrMS § 206 lõikele 2 tuleb kriminaalmenetluse lõpetamise määruse koopia viivitamata saata: Xxxxx Xxxxxxxx.
9. Kannatanul on õigus vastavalt KrMS § 206 lõikele 3 tutvuda kriminaaltoimikuga kriminaalmenetluse lõpetamise määruse koopia saamisest alates kümne päeva jooksul menetluse lõpetanud prokuratuuris. Kui füüsilisest isikust kannatanu ei valda eesti keelt, võib ta kümne päeva jooksul taotleda kriminaalmenetluse lõpetamise määruse sisust arusaamiseks selle teksti tõlkimist emakeelde või keelde, mida ta valdab.

Edasikaebamise kord

Vastavalt KrMS § 207 lõigetele 2 ja 3 võib kannatanu põhistatud kriminaalmenetluse lõpetamise määruse koopia saamisest alates kümne päeva jooksul esitada kaebuse Riigiprokuratuurile, mille asukoht on Wismari 7, Tallinn 15188.

Kahtlustatava kinnitus

Olen käesoleva määruse. Minule on selgitatud kriminaalmenetluse lõpetamise alust. Nõustun kriminaalmenetluse lõpetamisega KrMS § 202 alusel. Olen kohustusega nõus ja selle täitmiseks võimeline. Olen teadlik, et kohustuse tähtaegsel täitmata jätmisel menetlus uuendatakse.

Olen menetluse lõpetamise ja määratud kohustustega nõus:

_____ (allkiri)

Eliis Soomlais
abiprokurör

Xxxxx Xxxxxxx
kahtlustatav